

Нађимо заједнички језик
– предлог за приступ фразеологији
у настави српског језика –

Стефана Пауновић Родић

Шта је фразеологија?

- Лингвистичка дисциплина
- Скуп свих фразеологизама неког језика

Шта је фразеологизам?

- Фразеологизам или фразема - специфичан устаљени спој речи који се одликује експресивношћу и сликовитошћу а чије су се компоненте (речи које улазе у њен састав) потпуно или делимично десемантизовале.

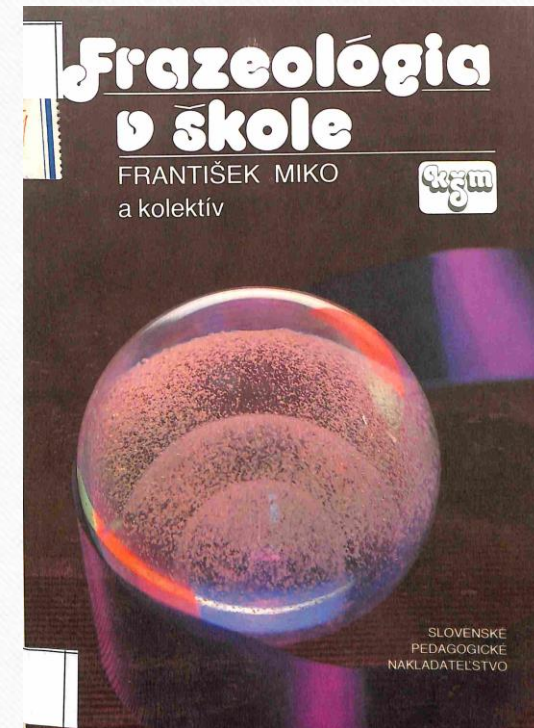
Фразеологија у ширем смислу

- Паремолошка фразеологија
- Паремје – мале фолклорне форме које такође имају извесне карактеристике фразема; то су пословице и изреке као основни тип, али и загонетке и друге форме.

Фразеологија у настави језика

- František Miko a kolektív
Frazeológia v škole, Bratislava: SPN, 1989.

Фразеологија у наставним програмима

- Циљ – створити активну и пасивну фразеолошку базу
- Фразеологија је на маргинама, не представља основу система књижевног језика, доживљава се као нешто „додатно“
- Спонтано усвајање
- *Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању.*

Значај фразеологије

- Истраживања језичке слике света
- Фразеолошки и уопште фолклорни корпус – срж традиционалне језичке слике света неког етноса, у њему су закодирани вредносни судови изграђени у складу са културном и друштвеном традицијом.

Правило – три минута

- Свесно и систематско скретање пажње на фразеолошки корпус у складу са наставном темом
- Ономасиолошки и семасиолошки приступ:
  - Ономасиолошки приступ – значење фраземе
  - Семасиолошки приступ – структура; издвајање компонената фраземе

Ономасиолошки приступ (пример)

Мирослав Антић, *Плава звезда*

маштање, сањање

- **пусти снови** нереалне жеље, маштарије.
- **царство снова** 1. живот из маште. 2. несвесно стање, сањање, сан.
- **триста чуда** штошта, којешта, свашта, незамисливе/невероватне ствари.
- **на крилима маште** у идејама, у сновима.

Семасиолошки приступ (пример)

звезда

- **бројати звезде <на небу>** 1. беспосличити, дангубити, ленчарити. 2. бити склон сањарењу; сањарити.
- **видети (пребројати) све звезде <на небу (небесима)>** осетити јак бол, угледати светлаце пред очима од бола (обично од ударца, пада и сл.).
- **гаси се [нечија] звезда** пролази, нестаје нечија слава, популарност, моћ.
- **да му је звезда Даница на челу** без обзира колико је значајан, важан.
- **ковати (окивати, дизати, подизати, узносити, узнашати) [некога, нешто] у звезде** претерано хвалити, величати, уздизати некога, нешто.

Семасиолошки приступ (пример)

плав / модар

- **човек плаве (модре) крви** племић, аристократа, човек племићког поријекла.
- **?! плава коверта** коверта с новцем за подмићивање, коверта с МИТОМ.
- **?! Буди добар да не будеш модар.**

Креативно писање

- текст са заменљивим фразеолошким значењима (уп. Рејмон Кено, *Стилске вежбе*)
- написати састав у којем ће се искористити неки (понуђени/обрађени) фразеологизми

Креативно писање (пример)

Драге колеге,

Ја нисам посисала сву мудрост овога света, те ми није данас циљ да вам солим памет, пробијам главу и излазим на уши, већ желим да дам све од себе да наш труд не оде у ветар, да вам дам ветар у леђа и можда проширим видике. Желим да вам будем десна рука, да помогнем да на крилима маште станемо на реп лошем гласу који код неких имају часови српског језика, да им не дамо да на нас бацају дрвље и камење.

Овај мој час неће трајати до судњег дана, те се надам да нећете умрети од досаде.

Фразеологија –језичка слика света

Вредносни судови – мотивисати ђаке да изразе своје мишљење

- Зашто се каже?
- Да ли ви тако кажете? / Да ли сте чули?
- Да ли ви имате неки израз за то?
- Шта ви мислите о томе?
- Да ли се нешто променило? / Шта и зашто се променило?

„Колачићи судбине“

- Ћуп са исецканим папирићима на којима су исписане пословице и изреке
- На крају часа ћак извлачи папирић као поруку за тај дан
- Избор пословица и изрека – обавезно афирмативан
- Задатак – наћи пословицу или изреку супротног значења (нпр.: *Ако је кратак дан, дуга је година. // Што можеш данас, не остављај за сутра.*)

Извори

- Оташевић, Ђорђе, *Фразеолошки речник српског језика*, Нови Сад: Прометеј, 2012.
- Матешић, Јосип, *Фразеолошки рјечник хрватскога или српског језика*, Школска књига, Загреб, 1982.
- Караџић, Вук Стефановић, *Српске народне пословице* (различита издања)
- Јовановић, Јелена, *Синтакса и стилистика српских народних пословица*, Том 1–2, Београд: Јасен, Филолошки факултет, 2006.
- <https://sr.cobiss.net/>
- научни чланци, докторске дисертације, преводни фразеолошки речници, дијалекатски фразеолошки речници и др.

Хвала на пажњи!

Стефана Пауновић Родић

Катедра за славистику
Филолошки факултет
Универзитет у Београду

stefana.paun.rodic@gmail.com